

**Н.Г. Сікстїна**, асист. (НТУ «ХПІ», Харків)

### **ВИКОРИСТАННЯ ФАКТОРНОГО АНАЛІЗУ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА**

Факторний аналіз є однією з категорій, яка найчастіше використовується в економічній системі. Формування ефективного аналізу фінансового стану та господарської діяльності на промисловому підприємстві можливе за наявності відповідної методологічної основи. При огляді наукових джерел необхідно уточнити базові поняття теорії факторного аналізу [1, 287].

Виділяють основні види факторного аналізу: детермінований (функціональний) та стохастичний (варіаційний).

Але, так як функціональні моделі взаємозв'язку в сучасних умовах не завжди є прийнятними, все ширше застосовується стохастичний аналіз направлений на вивчення непрямих зв'язків -у разі неможливості визначення безперервного ланцюга прямого зв'язку.

Стохастичне моделювання в перспективному і порівняльному економічному аналізі, комплексної оцінки результатів господарської діяльності, аналізі напруженості планових завдань. Поряд із методами кореляційного та регресійного аналізу, виробничих функцій отримує широке поширення моделювання факторних систем господарської діяльності на основі методів сучасного факторного аналізу, імітаційного моделювання, матричних моделей [2].

Отже, в аналізі господарської діяльності, стохастичний аналіз носить допоміжний характер.

Стохастичне моделювання факторних систем взаємозв'язків окремих сторін господарської діяльності спирається на узагальнення закономірностей варіювання значень економічних показників - кількісних характеристик факторів та результатів господарської діяльності. Кількісні параметри зв'язку виявляються на основі зіставлення значень досліджуваних показників у сукупності господарських об'єктів або періодів.

Отже, першою передумовою стохастичного моделювання є можливість скласти сукупність спостережень, тобто можливість повторно виміряти параметри одного і того самого явища в різних умовах.

У стохастичному аналізі, де сама модель складається на основі сукупності емпіричних даних, передумовою отримання реальної моделі є збіг кількісних характеристик зв'язків у розрізі всіх вихідних спостережень. Варіювання значень показників має відбуватися в межах однозначної визначеності якісної сторони явищ, характеристиками яких є модельований економічні показники (у межах варіювання не повинно відбуватися якісного стрибка в характері відбиваного явища).

Таким чином, передумовою застосування стохастичного підходу аналізу є якісна однорідність сукупності (щодо досліджуваних зв'язків).

Остання передумова стохастичного підходу - наявність методів, що дозволяють виявити кількісні параметри економічних показників з масових даних варіювання рівня показників діяльності підприємства.

Основною особливістю стохастичного факторного аналізу є те, що для складання моделі необхідний кількісний аналіз емпіричних даних, тобто теоретичного аналізу недостатньо.

Рішення задач стохастичного факторного аналізу більш трудомістко, так як вимагає: глибокого економічного дослідження для виявлення основних факторів, що впливають на результативний показник; підбору виду стохастичної залежності, який би найкращим

чином відображав дійсну зв'язок досліджуваного показника з набором факторів; розробки методу, що дозволяє визначити вплив кожного фактора на результативний показник.

Слід відзначити, що результати стохастичного факторного аналізу, на відміну від прямого детермінованого аналізу, не є точними і однозначними, а отримуються із певною ймовірністю (надійністю), яку слід оцінити. Чим більш детально досліджується вплив факторів на результативний показник, тем точніше результати аналізу. Кожне явище можна розглядати як причину і як результат.

Отже, застосування факторного аналізу в поточному періоді дозволяє підприємствам визначати резерви їхнього сталого розвитку в майбутньому.

### **Література**

1. Стригуль Л. С. Проблеми використання методів факторного аналізу для економіко-математичних моделей / Л. С. Стригуль // Розвиток обліку та аудиту як основи інформаційно-аналітичної системи підприємств : кол. монографія / ред. С. А. Мехович [та ін.]. – Харків : НТУ "ХПІ", 2011. – С. 287-301.

2. Управлінський облік : навчальний посібник [Електронний ресурс] / [А. Д. Шеремет та ін.] ; за наук. ред. Шеремета А.Д. — – Режим доступу: <http://bibliograph.com.ua/upravlencheskiy-uchet-2/index.htm>—Назва з титулу екрана.